

2. Про схвалення Концепції створення та впровадження автоматизованої системи контролю за обігом підакцизних товарів (алкогольних напоїв та тютюнових виробів) "Електронна акцизна марка" ” № 497-р — редакція від 06.07.2016[Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249204815>.

3. Производители придумали, как бороться с нелегальным оборотом сигарет – 2014 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://sostav.ua/publication/proizvoditeli-pridumali-kak-borotsya-s-nelegalnym-оборотом-sigareт-58279.html>.

4. Коротун В. Трансформація акцизної політики України : [монографія] / В. Коротун, С. Брехов, Н. Новицька ; за заг. ред. В. Коротуна. – Ірпінь : Видавництво університету ДПС України, 2015. – 404 с.

Наталія Ільків

Тернопільський національний економічний університет
Науковий керівник: кан. екон. наук, ст. викладач Дмитрів В.І.

ПОДАТКОВИЙ ІНСТРУМЕНТАРІЙ ТА ОСОБЛИВОСТІ ЙОГО ВПЛИВУ НА ЕКОНОМІКУ ДЕРЖАВИ

Прискорення темпів соціально-економічного розвитку будь-якої країни безпосередньо залежить від стану фінансової системи, основним регулятором якої є податковий механізм. Не стала винятком і Україна. На сучасному етапі розвитку української податкової практики першочерговим завданням є зростання доходів бюджетів усіх рівнів, що дозволить здійснювати заходи держави при проведенні соціально-економічної політики. Однак зростання обсягів податкових надходжень до бюджетної системи стримується зниженням економічної активності платників податків під впливом збільшення податкового тягаря, що, у свою чергу, обмежує рівень бюджетних доходів держави. А як відомо, обов'язковою умовою збільшення податкових надходжень є стимулювання господарської діяльності економічних агентів як за допомогою методів і інструментів податкового регулювання, так і посиленням контролю за повним і своєчасним надходженням податків до бюджетів усіх рівнів.

Дослідженню дій інструментів податкового регулювання були присвячені роботи багатьох вчених-економістів: Бечко П. К., Гланц В. Н., Десятнюк О.М., Крисоватий А.І., Мельник П. В., Майбуров І. А., Пансков В. Г. тощо. Проте на сьогоднішній час недостатньо уваги приділяється дослідженню українськими вченими в галузі теоретичних аспектів формування інструментів реального сектору української економічної системи в контексті забезпечення сталого економічного розвитку держави.

Історія розвитку суспільства показала, що ефективне функціонування ринкової економіки, незважаючи на властиві їй самоорганізацію й саморегулювання, неможливе без державного регулювання економічних і соціальних регулювання є саме податкове регулювання. Так, слід зазначити, що податкове регулювання - це комплекс заходів у податковій сфері (зміна ставок оподаткування, надання податкових пільг, скасування певних видів податків), за допомогою яких держава впливає на процес перерозподілу національного доходу на користь окремих класів, соціальних верств, а також на інвестиції, науково-технічний розвиток, економічне зростання [1].

Та як і будь-яке поняття, податкове регулювання не може існувати без інструментів та важелів, за допомогою яких безпосередньо здійснюється податкове регулювання, і які, в свою чергу, складають основу його механізму.

Основою на думках багатьох вчених-економістів інструментом податкового регулювання можна назвати сукупність норм податкового законодавства, які забезпечують вплив держави на господарську поведінку платника податків через його економічні інтереси для досягнення певного економічного, соціального чи іншого корисного результату.

Так, інструменти податкового регулювання за механізмом впливу поділяються на системні, комплексні та локальні. Що стосується системних інструментів податкового регулювання, то вони включають в себе такі поняття, як: загальний рівень оподаткування, структура діючої в країні системи оподаткування, спеціальні податкові режими (фіксований сільськогосподарський податок, спрощена система оподаткування, обліку та звітності).

Комплексний характер мають інструменти податкового регулювання, які одночасно стосуються кількох основних податків і зборів та створюють спеціальний режим оподаткування для певних груп платників. До них можуть бути зараховані: спеціальні податкові режими, які вводяться за територіальною ознакою (мова йде про спеціальні економічні зони та території пріоритетного розвитку), та спеціальні режими оподаткування, які вводяться за галузевою ознакою (комплекс пільг за декількома різними податками й зборами, який застосовується до суб'єктів господарювання однієї галузі або платників, що здійснюють певний вид діяльності).

До локальних інструментів податкового регулювання можна зарахувати такі інструменти: інструменти, пов'язані з об'єктом та предметом оподаткування, визначення складу платників податків, принципи встановлення та розмір ставки податку, інструменти, пов'язані з порядком обчислення податкових зобов'язань та суми податку, податкові пільги.

З погляду цільового використання коштів, які залишаються у підприємства внаслідок застосування податкових пільг, останні підрозділяються на цільові та нецільові. Цільові пільги надаються за умови використання сум, що звільняються від оподаткування, виключно на ті цілі, які визначені відповідним законодавчим актом. Нецільові пільги не передбачають конкретні напрями використання коштів, що вивільняються.

За суб'єктами впливу податкові пільги можуть бути розділені на дві групи. Перша група пільг розрахована для стимулювання споживання, а друга - для стимулювання виробництва.

Залежно від періоду дії весь комплекс податкових пільг можна розділити на пільги, які мають тимчасовий характер, та ті, границі дії яких законодавством чітко не розмежовані. Що стосується тимчасових пільг, то наочним прикладом є встановлене Податковим кодексом України тимчасове звільнення від оподаткування прибутку видавництв, видавничих організацій, підприємств поліграфії.

За масштабами застосування податкові пільги розділяються на місцеві та загальнодержавні. Перші вводяться органами місцевого самоврядування в межах їх компетенції на обмеженій території; другі - встановлюються на державному рівні та, що характерно, діють на території всієї країни тощо.

Таким чином, ефективне регулювання економічних та соціальних процесів за допомогою податкових інструментів податкового регулювання вимагає серйозного наукового обґрунтування з позиції системного підходу доцільності їхнього застосування в кожному конкретному випадку, а також оцінки порівняльної ефективності досягнення поставлених цілей за допомогою різних варіантів надання податкових пільг та в сполученні з іншими інструментами державного регулювання.

Література:

1. Економічна енциклопедія : у 3-х т. Т. 1 / редкол. С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. - К. : Видавничий центр "Академія", 2000. - 864 с.
2. Налоговая политика. Теория и практика : учебник для магистров / [И. А. Майбуров и др.] ; под ред. И. А. Майбурова. - М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2010. - С. 34.